

**ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

ШАРЛОВИЧ ЗОЯ ПАВЛІВНА

УДК 377:61: 174: 614.253.5

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МЕДИЧНИХ СЕСТЕР СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ
ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Житомир – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Антонова Олена Євгеніївна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Плахотнік Ольга Василівна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук
Маркович Олексій Володимирович,
Рівненський базовий медичний коледж,
голова циклової комісії
професійно-орієнтованих дисциплін
хірургічного профілю № 1.

Захист відбудеться 20 жовтня 2015 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, 2-й поверх, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40.

Автореферат розісланий 19 вересня 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. Л. Яценко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. У процесі реформування медичної та медсестринської галузі України, переходу на нове трирівневе медичне обслуговування виникла потреба в підготовці кадрового складу для надання первинної медико-санітарної допомоги населенню на засадах загальної практики – сімейної медицини. Зазначене вимагає становлення професійної освіти, зумовленої інтенсивним розвитком сучасних перетворень медсестринської справи, підвищення вимог до виробничих функцій майбутніх спеціалістів сімейної медицини, про що йдеться в Законі України „Про вищу освіту“, Концепції розвитку галузі охорони здоров'я.

У цьому контексті в теорії і методиці медичної освіти постає проблема поєднання традиційних методів навчання з інноваційними педагогічними технологіями, спрямованими, зокрема, на формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини на засадах особистісної орієнтації навчання, що передбачає індивідуальний стиль професійної діяльності майбутніх фахівців визначеного профілю.

Зазначене потребує вивчення шляхів формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини, діяльність яких орієнтована, зокрема, на реалізацію просвітницької функції серед населення.

Досягнення професіоналізму через професійну компетентність досліджували О. Є. Антонова, Р. Ф. Ахметов, О. С. Березюк, І. Д. Бех, Ю. В. Варданян, О. А. Дубасенюк, І. А. Зязюн, М. А. Каплан, А. К. Маркова, Е. М. Нікітіна, І. В. Родигіна, В. Ю. Стрельников, Н. М. Юдзіонок та ін.

Особистісні якості як складовий компонент професійної компетентності, їх розвиток і вдосконалення висвітлювали Л. І. Анциферова, Ю. К. Бабанський, В. П. Безпалько, А. А. Вербицький, С. В. Лісова, С. Л. Яценко та ін.

Формування компетентності як системи сформованих компетенцій стали предметом дослідження Е. Ф. Зеєра, Ф. М. Петрової, С. Г. Пільової, А. Ф. Присяжної, М. В. Рудіної та ін.

Компетентісний підхід як інтегральне об'єднання професійної, соціальної, комунікативної компетентностей висвітлювали Н. М. Бібік, О. Митник, О. В. Овчарук, О. І. Пометун, О. Я. Савченко та ін.

Професійній компетентності як результату сформованих знань, умінь, навичок, професійно важливих особистісних якостей присвятили наукові праці С. С. Вітвицька, Є. М. Павлутенкова, С. Г. Пільова, Р. В. Чубук та ін.

Проблемні питання медсестринської освіти та практики, шляхи впровадження етико-деонтологічних принципів медичних спеціалістів у практику проаналізували та науково обґрунтували перспективні напрями їх реформування в Україні М. В. Банчук, Г. П. Васянович, Ю. Г. Віленський,

О. А. Грандо, І. Я. Губенко, В. В. Лойко, О. В. Маркович, І. А. Радзієвська, Ю. В. Поляченко, Т. І. Чернишенко, В. Й. Шатило, М. Б. Шегадин та ін.

Аналіз психолого-педагогічних, медичних наукових джерел з теми дослідження дозволив виявити *суперечності*, що доводять необхідність удосконалення фахової підготовки медичних сестер сімейної медицини, зокрема, між суспільною потребою у висококваліфікованих фахівцях означеного профілю та недостатнім рівнем їх підготовки; необхідністю професійно-педагогічної підготовки медичних сестер сімейної медицини та недостатністю у навчальних програмах дисциплін психолого-педагогічного спрямування; високим рівнем вимог до кваліфікації медичних сестер сімейної медицини та недостатнім рівнем навчально-методичного забезпечення їх підготовки.

Отже, проблема формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини в умовах реформування як медсестринської науки, так і реорганізації закладів охорони здоров'я щодо впровадження і розвитку сімейної медицини, вивчена неповною мірою.

Актуальність проблеми, об'єктивна потреба в формуванні професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини у процесі фахової підготовки, недостатня теоретична і практична розробленість окресленої проблеми та необхідність вирішення визначених суперечностей зумовили вибір теми дослідження: **„Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки“**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконане в межах з науково-дослідницької тематики кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка в контексті реалізації теми: „Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти“ (РН № 0110U002274). Тема дисертації затверджена вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 25. 12. 2009 р.) і узгоджена рішенням бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні АПН України (протокол № 1 від 23. 02. 2010 р.).

Мета дослідження – полягає в теоретичному обґрунтуванні моделі й експериментальній апробації технології формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки.

Відповідно до мети дослідження були визначені такі **завдання**:

1. Проаналізувати стан дослідження проблеми формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини в педагогічній теорії та практиці фахової медсестринської підготовки.

2. Визначити структуру професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини.

3. Обґрунтувати модель формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки.

4. Розробити та експериментально перевірити ефективність технології формування професійно-педагогічної компетентності у визначеному напрямі.

5. Розробити навчально-методичний супровід до спеціального курсу „Педагогічні основи навчання пацієнта та його родини в сімейній медицині“.

Об’єкт дослідження – професійна підготовка медичних сестер сімейної медицини.

Предмет дослідження – зміст, форми і методи формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини та її реалізація в процесі фахової підготовки.

Методологічною основою дослідження є теорія наукового пізнання сутності педагогічної науки; філософські основи сучасної освіти; провідні ідеї реформування педагогічної освіти та сучасні підходи розвитку теорії і практики освіти і виховання в Україні; концептуальні положення про організацію педагогічного процесу як цілісного навчання, його закономірності та принципи, форми організації, методи та засоби; теоретичні ідеї про розвиток, виховання та формування особистості; логіка та методика науково-педагогічних досліджень; теорія розвитку і формування цілісної особистості, здатної до виконання професійних функцій і завдань; головні ідеї формування професійно-педагогічної компетентності студентів як майбутніх спеціалістів.

Вихідні положення дослідження ґрунтувалися на Законах України „Про освіту“, „Про вищу освіту“, Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Державній національній програмі „Освіта“ (Україна XXI ст.), Державній стратегії „Здоров’я для всіх у XXI столітті“, Концепції розвитку галузі охорони здоров’я і положенні Міжгалузевої комплексної програми „Здоров’я нації“.

Теоретичні основи дослідження становлять: концептуальні положення теорії професійної освіти з проблем формування професійної компетентності спеціалістів, розвитку професійно значущих якостей особистості; дослідження аспектів професійної підготовки медичних сестер; етико-деонтологічні принципи діяльності медичних працівників.

Для розв’язання поставлених завдань використовувався комплекс **методів дослідження**: *теоретичних*: аналіз (історичний, порівняльний), систематизація, узагальнення, порівняння та зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему; *емпіричних*: бесіди, інтерв’ювання, анкетування, спостереження, контент-аналіз нормативної документації, навчальних планів і навчальних

програм для визначення особливостей фахової підготовки медичних сестер, вимог до їх професійно-педагогічної діяльності; педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи) для перевірки ефективності реалізації запропонованої моделі та технології; *методи математичної статистики* – якісний та кількісний аналіз результатів педагогічного експерименту; їх математична, графічна обробка й інтерпретація.

Організація дослідження. Дослідно-експериментальна робота виконувалася на базі ВМНЗ „Житомирський інститут медсестринства“, Вінницького базового медичного коледжу ім. акад. Д. К. Заболотного, Луцького базового медичного коледжу, Київського міського медичного коледжу, Ватутінської філії Черкаського медичного коледжу, Сумського медичного коледжу.

Дослідження тривало з 2010 р. по 2015 р. і передбачало три взаємопов'язаних етапи.

На першому етапі (2010-2011 рр.) – *аналітико-теоретичному* – проведено аналіз історико-педагогічних аспектів розвитку медсестринства, його філософської основи, опрацьовано психолого-педагогічні джерела, науково-методичну літературу та нормативну і законодавчу базу проблеми дослідження; обґрунтовано її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, програму дослідної експериментальної роботи; систематизовано базові поняття.

На другому етапі (2011-2013 р.) – *пошуково-діагностичному* – виділено й систематизовано критерії, показники рівнів сформованості професійно-педагогічної компетентності студентів вищих медичних навчальних закладів; проведено діагностику стану досліджуваної проблеми, теоретично обґрунтовано модель, удосконалено відповідний зміст, форми, методи, засоби в процесі фахової підготовки; проведено констатувальний етап експерименту, розроблено спецкурс „Педагогічні основи навчання пацієнта та його родини в сімейній медицині“ з метою запровадження в навчальні програми ВМНЗ на до дипломному етапі навчання; розроблено методичні рекомендації „Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки“ для викладачів відділень „Сестринська справа“ ВМНЗ.

На третьому етапі (2013-2015 рр.) – *інтерпретаційно-узагальнюючому* – проведено апробацію отриманих результатів дослідження методом їх упровадження в навчальний процес вищих медичних навчальних закладів України з метою перевірки ефективності розробленої моделі; систематизовано й узагальнено результати експерименту; сформульовано загальні висновки, визначено перспективи подальших наукових пошуків.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше* науково обґрунтовано та розроблено модель формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки, проаналізовано сутність та взаємодію базових понять „професійно-педагогічна компетентність“, „формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки“; визначено критерії та показники рівнів сформованості професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки; *удосконалено* зміст, форми та методи формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки; *подальшого розвитку набули* положення щодо впровадження у навчально-виховний процес вищих медичних навчальних закладів сучасних педагогічних підходів у формуванні професійно-педагогічної компетентності фахівців визначеного профілю.

Практичне значення дослідження полягає у визначенні шляхів ефективного впливу на формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки через упровадження авторської технології та спецкурсу „Педагогічні основи навчання пацієнта та його родини в сімейній медицині“ для студентів вищих медичних навчальних закладів. Авторські методичні рекомендації „Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки“ можуть використовуватися в навчальному процесі викладачами вищих медичних навчальних закладів.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** в навчально-виховний процес навчальних закладів: КВНЗ „Житомирський інститут медсестринства“ (довідка № 263 від 28. 05. 2014 р.), Вінницького базового медичного коледжу ім. акад. Д. К. Заболотного (довідка № 653/1 від 24. 09. 2013 р.), Луцького базового медичного коледжу (довідка № 01-07/172-а від 30. 05. 2014 р.), Київського міського медичного коледжу (довідка № 21-07/209 від 24. 06. 2014 р.), Ватутінської філії Черкаського медичного коледжу (довідка № 226/01-03 від 05. 09. 2013 р.), Сумського медичного коледжу (довідка № 206/1/4 від 16. 05. 2014 р.).

Апробація результатів дослідження здійснювалася на науково-практичних конференціях різного рівня, зокрема, *міжнародних*: „Духовно-моральне виховання і професіоналізація: виклики XXI століття“ (Київ-Вінниця, 2010), Міжнародному медичному конгресі студентів та молодих учених (Тернопіль, 2011, 2012), „Духовна культура особистості: креативні освітні технології (Київ-Вінниця, 2011), „Професіоналізм медсестри – індикатор кваліфікації медсестри“ (Польща, Жешув, 2011), „Молода наука Волині: пріоритети та перспективи“ (Луцьк, 2011), „Сучасні тенденції розвитку освіти в Україні та за

кордоном“ (Слов’янськ, 2011), „Методологія наукових досліджень в медсестринстві“ (Польща, Івоніца-Здрой, 2012), „Інтердисциплінарні аспекти народження, здоров'я і хвороб“ (Польща, Ярослав, 2014); *всеукраїнських*: „Формування професійно-педагогічної майстерності вчителів: історія, сучасність, перспективи“ (Житомир, 2009), „Менеджмент в медсестринстві“ (Житомир, 2010), „Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії“ (Житомир, 2011), V з’їзд спеціалістів із соціальної медицини та організаторів охорони здоров'я України (Київ-Житомир, 2012), „Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи“ (Житомир, 2010-2015); *міжрегіональних*: „Актуальні питання сімейної медицини“ (Житомир, 2010), „Формування естетичної компетентності особистості засобами народознавства“ (Житомир, 2010), „Актуальні питання розвитку медсестринства в Україні“ (Житомир, 2013), „К. Д. Ушинський – великий педагог, письменник, гуманіст“ (Житомир, 2014).

Публікації. Результати дисертаційної роботи, основні висновки та рекомендації за темою дослідження відображено у 30 статтях, з яких 6 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 1 у зарубіжному періодичному науковому виданні; 23 статті опубліковано у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 2 з яких – в зарубіжних виданнях.

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури (328 позицій, з яких – 21 іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації – 338 сторінок (основна частина – 205 сторінок). Роботу проілюстровано 18 рисунками, 17 таблицями.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, сформульовано мету, завдання, об’єкт, предмет; визначено його теоретичну основу, розкрито методи, наукову новизну, теоретичну і практичну значущість; представлено результати апробації і впровадження, подано структуру дисертації.

У першому розділі – „**Теоретичні засади формування професійної компетентності медичних сестер сімейної медицини**“ – представлено результати історико-ретроспективного огляду становлення системи підготовки медичних сестер в Україні та світі; зіставлено основні теоретичні моделі медсестринства; проаналізовано сутність професійної компетентності медичних сестер; визначено сутність та структуру професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини.

На основі проведеного порівняльного аналізу розвитку первинної медико-санітарної допомоги на засадах загальної практики – сімейної медицини в світовій практиці та в Україні вивчено нормативні документи, які регламентують поетапний план переходу країни до організації первинної

медико-санітарної допомоги на визначених засадах. З'ясовано, що з розвитком медсестринства змінюється роль медсестри, розширюється коло її повноважень; діяльність передбачає автономність в оцінці стану здоров'я пацієнта та прийнятті самостійних рішень при виконанні професійних обов'язків. Виявлено недостатність кадрів молодшого медичного персоналу з медичною освітою для роботи в сімейній медицині закладів охорони здоров'я України.

Проаналізовано та зіставлено основні теорії та моделі медсестринства: теорія збереження (М. Левайн), модель самопомоги (Д. Орем), поведінкова модель (Д. Джонсон), адаптаційна модель (К. Рой), теорія турботи (Д. Ватсон), профілактична модель (Б. Ньюмен), удосконалена модель здоров'я (М. Аллен) та ін. Доведено, що найпоширенішою є модель Вірджинії Хендерсон, взята ВООЗ за основу медсестринської підготовки.

У результаті здійсненого аналізу базових понять дослідження, зокрема, „компетенція“, „компетентність“, „професійна компетентність“, „професійно-педагогічна компетентність медичних сестер“, визначено сутність та структуру поняття „професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини“, що є складовою їх професійної компетентності.

Професійна компетентність майбутніх медичних сестер сімейної медицини тлумачиться як інтегративно-змістова, комплексно-структурована характеристика, яка поєднує сукупність знань, умінь, навичок, цінностей, переконань, настанов та особистісних характеристик фахівця, керуючись якими він визначає цілі професійної діяльності і здатний виконувати обов'язки відповідно до освітньої кваліфікаційної характеристики. Професійна компетентність охоплює як фахову, так і професійно-педагогічну складові. Фахова компетентність медичних сестер передбачає спроможність виконувати специфічні професійні завдання обстеження, діагностики, маніпуляційної техніки, призначень лікаря, спостереження і догляд за хворими, що забезпечує результативність медсестринського процесу.

Професійно-педагогічна компетентність медичних сестер в галузі сімейної медицини розглядається як володіння знаннями, уміннями і навичками здійснювати просвітницьку діяльність серед населення, визначати потребу й рівень знань пацієнта і його родини, рівень їх домагань та складання плану інформування щодо елементів само- і взаємодогляду, та, використавши всі механізми навчальної взаємодії, забезпечити теоретичну підготовку та практичне впровадження елементів догляду. Це допоможе передбачати, запобігати, уникати потенційних проблем пацієнта та забезпечить його відносно комфортний стан, попередить ускладнення, викликані захворюваннями. Професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини є компонентами їх професійної компетентності і поєднує в

собі інтелектуальну, практичну, психологічну, морально-етичну, етико-деонтологічну, комунікативну складові, що передбачає володіння суміжними знаннями та вміннями, високий рівень професійно-педагогічної мобільності.

У другому розділі – „**Модель формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки**“ – проаналізовано стан підготовки медичних сестер сімейної медицини в системі фахової медичної освіти; визначено змістову структуру професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини; представлено модель формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки.

На основі аналізу стану підготовки медичних сестер сімейної медицини в системі фахової медичної освіти доведено, що їх функції мають свою специфіку, яка визначається вищим рівнем особистої відповідальності, переважанням незалежних медсестринських втручань тощо. Зазначене вимагає цілісної системи компетенцій та цінностей, реалізація яких передбачає чіткість, злагодженість діяльності, що досягається за умови дотримання послідовності дій на всіх етапах медсестринського процесу.

Визначено змістову структуру професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини та охарактеризовано її компоненти: *мотиваційно-аксіологічний* (включає цінності, мотиви, інтереси та потреби); *когнітивний* (базується на сукупності фахових та психолого-педагогічних знань); *операційно-діяльнісний* (реалізується через комплекс гностичних, проектувальних, конструктивних, організаторських, комунікативних умінь); *особистісний* (розкривається через розвиток та становлення медичної сестри як особистості).

Розроблено модель формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки, яка враховує соціальне замовлення і складається з *цільового, концептуального, мотиваційно-стимулюючого, змістового, процесуального, організаційного, контрольного і результативного блоків*.

Мета реалізації моделі полягає у формуванні професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини як конкурентоспроможних фахівців, особистостей, здатних до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства, що забезпечує розвиток інтелектуальних, психічних, творчих, морально-етичних і соціально-значущих якостей студентів.

У межах комплексного підходу до вирішення досліджуваної проблеми окреслено шляхи досягнення визначеної мети через реалізацію таких *завдань*: оволодіння гуманітарними, соціально-економічними, природничо-науковими та спеціальними клінічними знаннями; формування необхідних умінь та навичок

майбутніх медичних сестер; підготовка їх до певного виду професійної діяльності, що вимагає розвитку пізнавальних та творчих здібностей у практиці сімейної медицини; прагнення до саморозвитку й самоосвіти, формування культури особистості, громадянської та суспільно-патріотичної свідомості.

Концептуальний блок моделі визначається низкою наукових *підходів* (системного, компетентісного, особистісного, діяльнісного, технологічного) та включає основні принципи організації процесу навчання (науковості, системності і послідовності, доступності, зв'язку навчання з життям, наочності, міцності знань, безперервності, індивідуального підходу, гуманізації, диференціації, полікультурності, поліфункціональності, міждисциплінарної інтеграції, креативності, емоційності тощо). *Мотиваційно-стимулюючий* блок авторської моделі забезпечується шляхом формування у майбутніх медичних сестер відповідних мотивів, потреб, інтересів, цінностей. *Змістовий* блок включає в себе теоретичну, практичну та науково-методичну підготовку. *Процесуальний* блок реалізується через доцільний вибір форм організації, методів і засобів професійного навчання. *Організаційний* блок спрямований на реалізацію змістового та процесуального блоків шляхом проходження трьох етапів формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки: початкового, основного, завершального. *Контрольно-оцінний* блок включає в себе контроль, оцінку та самооцінку. *Результативний* – характеризується застосуванням *критеріїв* (мотиваційного, ціннісного, знаннєвого, діяльнісного, рефлексивного) та системи *показників* прояву складових компонентів професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини, на основі яких визначаються *рівні* їх сформованості (низький, середній, достатній, високий).

У третьому розділі – **„Експериментальна перевірка ефективності моделі формування професійно-педагогічної компетентності студентів відділення «Сестринська справа» в процесі фахової підготовки“** – з'ясовано стан розвитку сімейної медицини в Україні (діагностувальний етап експерименту); представлено технологію формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки та результати формувального етапу експерименту.

На діагностувальному етапі експерименту визначено стан розвитку сімейної медицини в Україні. Виявлено недостатність медсестринських кадрів та необхідність їх спеціальної фахової підготовки.

У результаті констатувального етапу експерименту з'ясовано рівні сформованості компонентів професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки. Виявлено, що майже половина студентів має низький рівень сформованості професійно-педагогічної компетентності: мотиваційно-аксіологічний компонент розвинений у 44,3 %

опитуваних студентів, когнітивний – у 45,6 %, операційно-діяльнісний – у 39,7 %, (для порівняння, високий рівень мотиваційно-аксіологічного компонента – у 4,7 % опитаних студентів, когнітивного – у 3,8 %, операційно-діялісного – у 2,8 %).

Зазначене доводить необхідність розробки і реалізації в систему фахової підготовки майбутніх медичних сестер сімейної медицини авторської технології навчання, яка містить мотиваційно-цільовий, змістовий, процесуальний, контрольний-оцінний та результативний компоненти (рис. 1).

Мотиваційно-цільовий компонент технології реалізується шляхом визначення стратегічних, тактичних, оперативних цілей формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки, мотивів, потреб, інтересів, цінностей фахової діяльності. У межах *змістового* компонента уточнюється і збагачується зміст підготовки, що включає дисципліни гуманітарної, соціально-економічної, природничо-наукової підготовки, клінічних дисциплін, циклу професійної та практичної підготовки. Центром змістового компонента запропонованої технології виступає спеціальний курс „Педагогічні основи навчання пацієнта і його родини в сімейній медицині“, що сприятиме реалізації поставленої мети. *Процесуальний* компонент реалізується через застосування спеціально відібраних форм організації, методів і засобів формування, що здійснюється у три етапи: початковий, основний і завершальний. *Контрольно-оцінний* компонент передбачає оцінювання проміжних результатів навчання за допомогою застосування різноманітних форм і методів контролю. *Результатом* упровадження запропонованої технології постає сформована професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини.

Виявлено важливість удосконалення змісту практичних занять з циклу професійної та практичної підготовки, різних видів практик, наукових гуртків, проблемних груп, зустрічей з практикуючими медсестрами, науково-дослідної роботи, підготовку рефератів, бакалаврських, магістерських курсових робіт у процесі формування досліджуваної компетентності.

З метою дослідження ефективності впровадження технології формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки здійснено формувальний етап експерименту, в якому брали участь 428 студентів, що були розподілені на експериментальні (ЕГ) – 204 студенти та контрольні (КГ) – 224 студенти групи. Навчання студентів, які склали КГ, проводилося за традиційною методикою з включенням елементів авторської технології, а студентів ЕГ – в межах реалізації технології формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини. З метою порівняння та аналізу отриманих в ЕГ і КГ результатів проводилося анкетування, застосовувалися опитувальники, тестування, розв’язання ситуаційних та проблемно-пошукових завдань тощо.

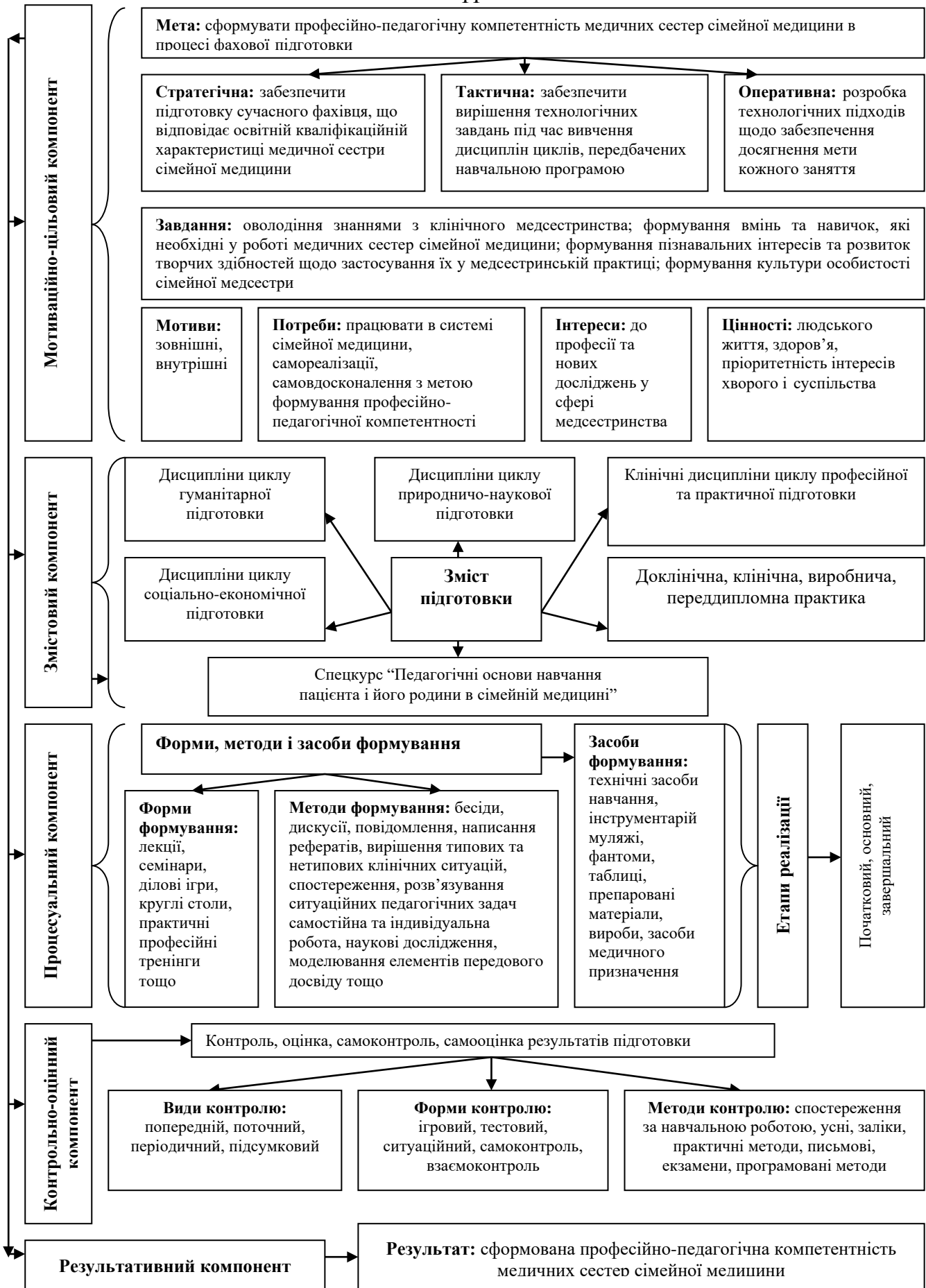

Рис. 1. Технологія формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини

Аналіз результатів формувального етапу експерименту засвідчив ефективність запропонованої технології формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки. Рівень сформованості мотиваційно-аксіологічного, когнітивного, операційно-діяльнісного, особистісного компонентів професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини у студентів ЕГ набув позитивної динаміки (високий мотиваційно-аксіологічний компонент зріс з 3,4 % до 16,7% опитуваних, достатній – з 16,7% до 40,7%; високий когнітивний відповідно зріс з 2,9 % до 15,7% та достатній з 15,6% до 42,2%; високий операційно-діяльнісний з 2,0% до 14,2%, достатній з 20,1% до 43,1% (табл. 1).

Таблиця 1

Рівні сформованості професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки, %

Компоненти рівні у %	Мотиваційно-аксіологічний				Когнітивний				Операційно-діяльнісний			
	До експерименту		Після експерименту		До експерименту		Після експерименту		До експерименту		Після експерименту	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Високий	3,4	3,6	16,7	7,6	2,9	2,7	15,7	6,3	2,0	2,2	14,2	5,8
Достатній	16,7	16,5	40,7	27,2	15,6	16,1	42,2	25,9	20,1	19,6	43,1	27,7
Середній	33,3	34,4	34,8	35,3	27,9	29,0	35,8	33,0	30,4	30,0	34,8	32,6
Низький	46,4	45,5	7,8	29,9	54,4	52,2	6,3	34,8	47,5	48,2	7,9	33,9

Узагальнення результатів формувального етапу експерименту здійснено за допомогою комплексу методів. Рівні сформованості кожного компонента визначалися за формулою розрахунку та інтерпретацією коефіцієнта прояву ознаки В. П. Безпалька, методики О. Смирнова, заснованої на використанні бальних шкал та відносних частот. Достовірність результатів перевірялась за допомогою критерію ϕ^* - кутового перетворення Фішера та t-критерію Стьюдента.

Доведено, що кількість студентів, в яких рівень сформованості професійно-педагогічної компетентності сягає високого та достатнього рівнів в ЕГ вища, ніж в КГ, що є підтвердженням результативності впливу експериментальної технології та свідчить про її ефективність.

Узагальнення результатів наукового дослідження дає підстави зробити такі **висновки** та окреслити перспективи подальшої роботи:

1. На основі аналізу стану досліджуваної проблеми в педагогічній теорії і практиці медсестринської підготовки, виникнення на різних етапах розвитку медсестринства основних його моделей доведено, що найбільш поширеною є модель основних життєвих потреб Вірджинії Хендерсон.

Вивчення нормативних документів, які регламентують поетапний план переходу України до організації первинної медико-санітарної допомоги на основі сімейної медицини, засвідчує про недостатність медсестринських кадрів

для роботи в сфері сімейної медицини закладів охорони здоров'я України та необхідність формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки.

Виокремлено основні наукові підходи реалізації підготовки медичних сестер сімейної медицини (системний, компетентісний, особистісний, діяльнісний, технологічний). На основі здійсненого категоріального аналізу базових понять дослідження представлено авторське тлумачення поняття „професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини“, що розглядається як процес оволодіння знаннями, вміннями і навичками здійснювати просвітницьку діяльність серед населення. *Формування досліджуваної компетентності* є складним багатофункціональним інтегрованим процесом, спрямованим на усвідомлення студентами медсестринських відділень мотивів, потреб, інтересів, цінностей, що сприятимуть їх медсестринській діяльності, поєднання теоретичної та практичної професійної підготовки, збагачення змісту навчання педагогічними знаннями, що забезпечить їх професійно-педагогічну компетентність.

2. Визначено структуру професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини, яка включає *мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, операційно-діяльнісний, особистісний* компоненти.

Охарактеризовано цінності, мотиви, інтереси та потреби майбутніх фахівців, які стануть пріоритетними у процесі їх професійної діяльності.

Визначено сукупність факторів та психолого-педагогічних знань, які характеризують професійно-педагогічну компетентність, а також комплекс відповідних умінь та особистісних якостей (емпатійність, чуйність, ввічливість, колегіальність, працьовитість, цілеспрямованість, відповідальність, спостережливість, дисциплінованість, толерантність, старанність тощо).

3. Теоретично обґрунтовано модель формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки, що дозволить підготувати на додипломному рівні фахівців, які відповідають ОКХ спеціалістів медсестринства. Пропонована модель включає цільовий, концептуальний, мотиваційно-стимулюючий, змістовий, процесуальний, організаційний, контрольний-оцінний та результативний блоки, комплексне застосування яких забезпечує ефективність її реалізації.

Визначено *критерії* (мотиваційний, ціннісний, знаннєвий, діяльнісний, рефлексивний), що розкриваються через *показники і рівні* сформованості професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки (низький, середній, достатній, високий). Доведено, що зазначені критерії становлять критеріальну систему оцінювання професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки.

4. Розроблено та експериментально перевірено технологію формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки, що складається з мотиваційно-цільового, змістового, процесуального, контрольо-оцінного та результативного компонентів. Виокремлено три послідовні, взаємопов'язані етапи цього процесу (початковий, основний, завершальний); охарактеризовано їх особливості.

Аналіз результатів формувального етапу експерименту засвідчив суттєві зміни у розподілі студентів за рівнями сформованості професійно-педагогічної компетентності. Зокрема, збільшилась кількість студентів, які досягли достатнього рівня мотиваційно-аксіологічного компонента (з 16,7 % до 40,7 %), когнітивного компонента (з 15,6 % до 42,2 %), операційно-діяльнісного (з 20,1 % до 43,1 %). Зменшилася кількість студентів, що мали низький рівень мотиваційно-аксіологічного компонента (з 46,4 % до 7,8 %), когнітивного компонента (з 54,4 % до 6,3 %), операційно-діяльнісного (з 47,5 % до 7,9 %).

Результати експерименту підтвердили ефективність запропонованої авторської моделі й технології та доцільність їх використання у навчальному процесі вищих медичних навчальних закладів.

5. У процесі дослідження підготовлено методичні рекомендації для методистів та викладачів ВМНЗ „Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки“ та розроблено навчально-методичний супровід до спеціального курсу „Педагогічні основи навчання пацієнта та його родини в сімейній медицині“, що сприятиме вдосконаленню навчально-методичного забезпечення навчального процесу та підвищенню рівня сформованості професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Подальшої наукової розробки потребує пошук шляхів удосконалення професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі післядипломної освіти; детальне вивчення, обмін та запозичення зарубіжного досвіду організації формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Шарлович З. П. Теоретичні засади формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини як провідної умови медсестринської діяльності // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка – 2010. – Вип. 53 – С. 199-202.

2. Шарлович З. П. Педагогічні аспекти медсестринських теорій (моделей) про роль та шляхи вдосконалення співпраці сімейної медичної сестри з родинами за для одужання пацієнта // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. 2011. – Вип. 60. – С. 162-165.

3. Шарлович З. П. Педагогічні основи навчання само- та взаємодогляду пацієнта і його родини в сімейній медицині // Гуманізація навчально-виховного процесу: збірник наукових праць / [За заг. ред. проф. В. І. Сліпченка]. – Спецвип. 7. – Ч. II. – Слов'янськ: СДПУ, 2011. – С. 320-327.

4. Шарлович З. П. Сутність і структура професійно-педагогічної компетентності медичної сестри сімейної медицини як суб'єкта впровадження загальної практики сімейної медицини // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / Інститут іннов. техн. і змісту освіти МОН України. Акад. міжн. спів-цтва з креат. педаг.: в 2-х ч. – Київ – Вінниця, 2011. – Вип. 69. Ч. II. – С. 293-298.

5. Шарлович З. П. Роль особистісних якостей та професійно-педагогічної компетентності медичної сестри сімейної медицини у формуванні ставлення людини до свого здоров'я // Нові технології навчання. Матеріали міжнародної конференції „Духовно-моральне виховання і професіоналізація: виклики ХХІ ст.“ // № 66. Ч. I. Інститут іннов. техн. і змісту освіти МОН України. Акад. міжн. спів-цтва з креат. педаг.: – Київ. – Вінниця, 2010. – С. 133-138.

6. Шарлович З. П. Формування професійно-педагогічної компетентності сімейної медичної сестри через розвиток і виховання особистості. // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – Зб. статей: – Ялта: РВВ КГУ, 2012. – Вип. 37. – Ч. I. – С. 157-163.

7. Sharlovych Zoia Registered nurse in family medicine – an active participant in treatment and caretaking of patient. (англ. мова). – Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – Курск (Россия): Редакция журнала, 2014.– № 12 (102). – С. 102-104.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Shaulovych Zoia. Formulovana profesijno-pedagogichnoj kompetentnosti medicnih sester simejnoj medicine – glavne zavdana medsestrinstva (польська мова) // II Podkarpacka Miedzynarodowa konferencja naukowa studenckich kol naukowych Pielegniarstwa „wyzwania badawcze w praktyce pielegniarskiej“. – Iwonicz-Zdroj, 10 listopada, 2012 r. – С. 18.

9. Shaulovych Zoia. Pielegniarka dyplomowana w medycynie rodzinntj-aktywny uczestnik leczenia I opieki nad pacjentem (польська мова) // II Miedzynarodowa konferencja naukowo-szkoleniowa „Interdyscyplinarne aspekty urody, zdrowia i choroby“. – Jaroslaw, 5-6 czerwca 2014 r.

10. Шарлович З. П. Важливість професійно-педагогічної компетентності медичної сестри сімейної медицини для успішної діяльності по вирішенню

проблем окремих людей, сімей і контингентів населення // Магістр медсестринства. – Житомир: Полісся, 2011. – № 2 (6). – С. 91-93.

11. Шарлович З. П. Професійно-педагогічна компетентність учасників лікувального процесу – запорука відновлення і збереження здоров'я нації // Всеукраїнська наук.-практ. конф. „Менеджмент у медсестринстві“, Житомир 22 жовтня 2010 р. / за ред.. В. Й. Шатила. – Житомир, 2010 – С. 124-129.

12. Шарлович З. П. Безперервна медична освіта – засіб підготовки компетентних медичних сестер сімейної медицини // Матер. XVI Міжн. медичного конгресу студентів та молодих вчених (23-25 квітня 2012 р.). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2012. – С. 30.

13. Шарлович З. П. Спрямування діяльності медичної сестри загальної практики – сімейної медицини на профілактичну роботу в сім'ях за для здоров'я пацієнтів та членів їх родин // Всеукраїнська наук.-практ. конф. „Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи“, 10-11 листопада 2011 р. / за ред. В. Й. Шатила. – Житомир: Полісся, 2011. – С. 257-259.

14. Шарлович З. П. Пошук шляхів формування професійно-педагогічної компетентності медичної сестри сімейної медицини в системі фахової підготовки // Соціальноєвропейський журнал громадського здоров'я. Спеціальний випуск. // Матеріали V з'їзду спеціалістів із соціальної медицини та організаторів ОЗ України, 11-12 жовтня 2012 р., Житомир. – С. 125-126.

15. Шарлович З. П. Професійно-педагогічне становлення особистості медичної сестри сімейної медицини // Формування естетичної компетентності особистості засобами народознавства // Зб. наук. праць молодих дослідників. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – С. 238-243.

16. Шарлович З. П. Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової ступеневої підготовки та неперервної медичної освіти. // Матеріали XV Міжн. медичного конгресу студентів та молодих вчених (27-29 квітня 2011 р.). ТДМУ ім. І. Я. Горбачевського. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2011. – С. 466.

17. Шарлович З. П. Професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини та її формування в процесі фахової ступеневої підготовки та неперервної медичної освіти // Матеріали V Міжн. наук.-практ. конф. студентів і аспірантів „Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень“ (10-11 травня 2011 року): у 3. т. Т I. – Луцьк: Волин. Нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – С. 249-250.

18. Шарлович З. П. Концептуальні теорії медсестринства, як основа становлення загальної практики сімейної медицини // Актуальні питання сучасної медицини. Зб. наук. робіт. – Ж.: Полісся, 2011. – С. 73-80.

19. Шарлович З. П. Науковий підхід до аналізу процесу підготовки сімейних медсестер в системі фахової та неперервної медичної освіти //

Матеріали всеукраїнська наук.-практ. конф. з міжн. участю „Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії“, 20-21 травня 2011 р., м. Житомир – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – С. 230-236.

20. Шарлович З. П. Професійно-педагогічна компетентність учасників лікувального процесу // Магістр медсестринства. – Житомир: Полісся, 2011. – № 1 (5). – С. 63-67.

21. Шарлович З. П. Засоби формування професійно-педагогічної компетентності медичної сестри – загальної практики сімейної медицини // Сучасний підручник: вимоги та перспективи // Зб. наук. праць молодих дослідників / За загальною редакцією Ю. В. Березюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2012. – С. 228-235.

22. Шарлович З. П. Вдосконалення особистісного та професійного росту медичної сестри сімейної медицини через безперервну медичну освіту. // Всеукраїнська наук.-практ. конф. „Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи“, 23 листопада 2012р. / за ред. В. Й. Шатила. – Житомир: Полісся, 2012 – С.162-163.

23. Шарлович З. П. Обґрунтування вимог до формування професійно-педагогічної компетентності медичної сестри сімейної медицини // Магістр медсестринства. – Житомир: Полісся, 2012. – № 2 (8). – С. 104-109.

24. Шарлович З. П. Інноваційні аспекти формування професійно-педагогічної компетентності медичної сестри сімейної медицини // Інноваційні технології підготовки майбутніх фахівців у системі неперервної освіти: збірник наукових праць / за ред. О. С. Березюк, О. М. Власенко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2012. – С. 148-152. (всього 260 с.)

25. Шарлович З. П. Залежність успіху в одужанні пацієнта від діяльності медичної сестри загальної практики сімейної медицини // Всеукраїнська наук.-практ. конф. „Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи“, 29 листопада 2013 р. / за ред. В. Й. Шатила. – Житомир: Полісся, 2013. – С. 162-163.

26. Шарлович З.П. Медична сестра сімейної медицини – активна учасниця в лікуванні й догляді за пацієнтами // Магістр медсестринства. – Житомир: Полісся, 2013. – № 2 (8). – С. 104-109.

27. Шарлович З. П. Роль лаборантів вищих медичних навчальних закладів у навчальному процесі та передумови для підвищення їхнього професійного рівня // Магістр медсестринства. – Житомир: Полісся, 2009. – № 2 (3). – С. 47-51.

28. Шарлович З. П. Формування професійної та педагогічної компетентності медичних сестер загальної практики – сімейної медицини у процесі фахової підготовки та неперервної медичної освіти // Всеукраїнська наук.-практ. конф. „Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи“,

Житомир 28-29 квітня 2010 р. / за ред. В. Й. Шатила. – Житомир: Полісся, 2010 – С. 68-99.

29. Шарлович З. П. Професіоналізм учасників навчального процесу вищої медсестринської школи – складова передумови підвищення ефективності фахової підготовки медичних сестер і формування у них професійно-педагогічної компетентності // Формування професійно-педагогічної майстерності вчителів: історія, сучасність, перспективи (присв. 80-річчю кафедри педагогіки ЖДУ): зб. тез допов. учасників Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за ред. О. Є. Антонової. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2010. – С. 95-101.

30. Шарлович З. П. Технологія формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки // Магістр медсестринства. – Житомир: Полісся, 2015. – № 2 (14). – С. 14-17.

Опубліковані праці,

які додатково відображають наукові результати дисертації

31. Шарлович З. П. Модульний контроль знань з дисципліни „Основи медсестринства» / Методичний посібник. / З. П. Шарлович. – Житомир: ЖІМ, 2011. – 208с.

32. Шарлович З. П. Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки: методичні рекомендації / З. П. Шарлович, за заг. ред. О. Є. Антонової / – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2015. – 124 с.

АНОТАЦІЯ

Шарлович З.П Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2015.

Дисертація присвячена дослідженню проблеми формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки.

Автором зіставлено основні теоретичні моделі медсестринства; проведено порівняльний аналіз розвитку сімейної медицини в світовій практиці та в Україні, вивчено нормативні документи, які регламентують її діяльність.

Проаналізовано стан підготовки медичних сестер сімейної медицини в системі фахової медичної освіти; визначено сутність та змістову структуру професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини, її критерії, показники та рівні сформованості.

Розроблено модель формування професійно-педагогічної компетентності, яка реалізовувалась через технологію.

У роботі обґрунтовано і експериментально підтверджено вплив фахової підготовки на ефективне формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх медичних сестер сімейної медицини. Результатом упровадження запропонованої моделі та технології постає сформована професійно-педагогічна компетентність медичних сестер сімейної медицини.

Ключові слова: фахова підготовка, медичні сестри сімейної медицини, професійно-педагогічна компетентність, модель та технологія формування професійно-педагогічної компетентності.

АННОТАЦІЯ

Шарлович З.П. Формирование профессионально-педагогической компетентности медицинских сестер семейной медицины в процессе профессиональной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, Житомир, 2015.

Диссертация посвящена исследованию проблемы формирования профессионально-педагогической компетентности медицинских сестер семейной медицины в процессе профессиональной подготовки.

В результате проведенного анализа базовых понятий „компетенция“, „компетентность“, „профессиональная компетентность“, „профессионально-педагогическая компетентность медицинских сестер“; определены сущность и структура „профессионально-педагогическая компетентность медицинских сестер семейной медицины“.

Профессионально-педагогическая компетентность медицинских сестер в отрасли семейной медицины рассматривается как процесс овладения знаниями, умениями и навыками осуществлять просветительскую деятельность среди населения, определять потребность, уровень знаний пациента и его семьи относительно элементов само- и взаимоухода, составлять план обучения и, используя все механизмы учебного взаимодействия, обеспечить теоретическое обучение и практическое выполнение элементов ухода, которые помогут решить проблемы пациента и обеспечат улучшение состояния здоровья.

Охарактеризованы компоненты профессионально-педагогической компетентности: мотивационно-аксиологического, когнитивного, операционно-деятельностного, личностного.

Разработана модель формирования профессионально-педагогической компетентности медицинских сестер семейной медицины в процессе

профессиональной подготовки. Она включает *целевой, концептуальный, мотивационно-стимулирующий, содержательный, процессуальный, организационный, контрольно-оценивающий и результативный* блоки. Определены критерии, показатели и уровни сформированности; разработана авторская технология предмета исследования, которая реализована в процессе профессиональной подготовки.

Полученные результаты проведенного экспериментального исследования позволяют сделать выводы об эффективности процесса формирования профессионально-педагогической компетентности медицинских сестер семейной медицины во время профессиональной подготовки через реализацию модели путем внедрения авторской технологии в учебный процесс.

Ключевые слова: медицинские сестры семейной медицины, профессионально-педагогической компетентность, модель и технология формирования профессионально-педагогической компетентности в процессе профессиональной подготовки.

Sharlovych Z. P. Formation of professional pedagogical competence of nurses of the Family Medicine during professional training. – Manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences specialty 13.00.04 – theory and methods of professional education. Zhytomyr Ivan Franko State University, Zhytomyr, 2015.

This research focuses on the problem of formation of professional and pedagogical competence of nurses of the Family Medicine during training.

Author compared basic theoretical models of nursing; the comparative analysis of family medical practice over the world and in Ukraine was made, the regulations governing its activities were studied.

The state of training of nurses of family medicine in the system of professional medical education was analyzed; the essence and structural components of professional and pedagogical competence of the nurse of Family Medicine were distinguished and stated, its criteria and levels of formation.

The model of formation of professional and pedagogical competence was developed, and it was in its way realized through technology.

The work proved and experimentally confirmed the impact of professional training on the effective formation of professional and pedagogical competence of family medicine nurses. Formed professional and pedagogical competence of nurses of family medicine is the result of introduction of the offered model and technology.

Key words: professional training, nurses of family medicine, professional and pedagogical competence, model and technology of professional pedagogical competence.